

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniæ Agrippinæ, 1707

Dubium III. Quibus casibus donatio possit revocari.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42561

quando merita præcesserunt, præsumitur, ex L. Si verò non remunerandi, §. Papinianus ff. Mandati, Menoch. Mantica, Lugo in Resp. mor. l. 5. d. 1. Circa donationes sub conditione vel modo aliquo factas, vide Delbene de Immun. Eccl. c. 17. d. 5.

D V B I V M III.

Quibus casibus donatio possit revocari.

Resp. I. Donatio inter vivos, hoc est, quâ quis vult se vivo rem absolutè alterius esse, potest revocari (etsi res jam tradita sit) tribus casibus; nisi tamen donatio fuerit remuneratoria, aut facta sit Ecclesiæ, vel Monasterio. Sunt autem hi Casus :

I. Si donatarius enormiter ingratus sit: ut si donanti atroces injurias inferat; si inopiâ presum non alat, &c. Quod notandum pro filiis, quibus parentes omnia donarunt. & eos postea negligunt, Sylv. Less. l. 2. c. 18. d. 14. Bon. Trul. c. 17. d. 12. Neque valet pactum, ut donatio non possit ob ingratitudinē revocari. Bart. & alii 8. Lugo d. 23. n. 174. Dia. p. 8. t. 6. R. 57. Debet tamen ingratitudo coram iudice probari, ante cujus sententiam donatarius non tenetur restituere. Mol. ro. 2. tr. 2. d. 281. n. 5. Lugo n. 172. & alii 4. Di m. R. 58. Post eam verò, etiam fructus perceptos. post litem contestatam, Mol. n. 6. Dicastill. Dia. R. 58. Hæredes autem non possunt revocare ob eas causas, ob quas donator ipse potuisset, si eas ipse scivit, & tacuit; secus si ignoravit, Gomez. Hurt.

» *Hurt. Wading. Lugo. n. 169. Dian. R. 54.*

» II. Et quidem hæc revocatio etiam habet
» locum in legato, respectu legatarii, si defunctum
» testatorem gravi injuriâ afficiat, v. g. uxorem
» ejus carnaliter cognoscat. *Molin: Dicast: Dian: R:*
» 58.

» III. Non habet autem locum, 1. in donationi-
» bus factis Ecclesiæ, tametsi Prælatus vel Clerus
» fuerit ingratus; quia facta est ob bonum animæ
» testatoris, & principaliter Deo, qui ingratus esse
» non potest. *Less: n: 105: Lugo n: 175: Hurt: Hur:*
» *Wading: Dia: R: 65.* In donatione remuneratoria
» (v. g. pro beneficiis aliis non debitis, & aliquo
» modo æquivalentibus) quia potius est remune-
» ratio, quam donatio: Remuneratoria autem cen-
» setur, 1. Si donator in ipsa donatione expressè
» meminerit meritorum, vel 2. Si de meritis constet.
» 3. In dubio, *Dia. R. 115. 116. 17. 19. 20. ex Barb. & c.*

» IV. Si quis prole carens magnam partem bo-
» norum donaverit, & postea nascatur proles;
» quia ex juris dispositione inest donationi hæc
» tacita conditio, nisi nascantur mihi liberi. Et
» quidem si facta sit extraneo, revocari potest to-
» ta; si alicui ascendentium, ut patri vel avo; vel si
» Ecclesiæ, aut causis piis, tantum revocari potest,
» quantum necessarium est, ut filii habeant legiti-
» mam: Quanquam rectè notat *Lessius*, ad ædifica-
» tionem expedire, ut quod Ecclesiæ vel Mona-
» sterio datum est, Prælatus totum restituat. Por-
» rò etsi juraverit se non revocaturum donatio-
» nem, adhuc potest liberis natis revocare; quia
» hoc juramentum non excludit tacitam condi-
» tionem dictam. Excipe, nisi expressè etiam hanc
» conditionem excluserit; tunc enim ipse revoca-

re non posset; possent tamen ejus liberi, post mortem patris. *Bon. Less. c. 18. d. 14.* An autem hæc revocatio locum habeat, si filii nascantur illegitimi, qui postea legitimentur, *v. Dia. R. 63. & 64.* Item an in donatione remuneratoria, *R. 65.* Ubi cum *Molin. disp. 282. n. 9. & 11. & aliis 6.* negat, nisi excedat causam.

V. Si donatio fuerit inofficiosa, contra officium paternæ pietatis; ut si pater tantum donet, ut filii priventur suâ portione legitimâ; tunc enim post mortem patris possunt filii revocare. *Nav. c. 16. Less. n. 12.* Licet donatio fuerit juramento confirmata. *Megal. & alii 5. Dian. p. 8. t. 6. R. 66.* Imò etiam vivente patre, licet enim ante mortem patris non debeat legitima, ut tradenda, debetur tamen ut conservanda. Hinc si pater bona dissipet, potest à filio per judicem cogi, ut servet legitimam, ne is post mortem patris careat alimentis, Ita probabiliter *Dian. l. c. ex aliis 6. contra Less. l. c. & c.* An autem & quando donatio rescindenda in totum, *vid. Dian. l. c.*

VI. Per supervenientiam liberorum; ut probabiliter affirmat *Dian. R. 78. ex aliis 4. contra quosdam.* Si tamen pater non revocaverit, non potest à filiis postea natis revocari, nisi pro ratione falcidiæ, sive ex testamento, sive ab intestato successerint. *Ibid.*

A D D E N D A.

Q, 126. Quid præterea notandum circa revocationem donationis ob ingratitude. *R. Seqq. §. 1. Dicast. negat opus esse sententiâ Judicis, quâ declaretur ingratitude, eò quòd donatio non subsistat*

fiat defectu intentionis, unde secundum hunc donatori licebit occulta compensatio; sed opposita sententia est communior & tenenda, quam ex Jure probat *Haun. t. 9. n. 260.*

800 §. 2. Donatio facta ingrato revocari potest, etiamsi fuerit jurata, quia ex dispositione juris imbibebat hanc conditionem, si non fueris ingratus, ergo juramentum etiam erat conditionatum: si tamen donator insuper jurasset se non revocaturum donationem, etiamsi donatarius esset ingratus, teneretur servare juramentum, secundum dicta n. 727. Putant tamen *Mol. Lay. Haun. n. 265.* Judicem etiam sæcularem posse relaxare hoc juramentum in pœnam ingratitude. Vide dicta n. 742.

801 §. 3. Hæredes donatoris etiam tum possunt revocare donationem, si donator sciens & volens revocare non potuit morte præventus, aut vi, metu, aliterve impeditus: Item si donatarius non expleat gravamen impositum, *Haun. n. 264.* De cætero actio revocatoria donationis non datur hæredi, uti in his terminis docent *Glossa & alii ad L. Generaliter, Cod. de Revoc. Donat.*, & exprimitur his verbis, *Nulla licentia concedenda donatoris successoribus hujusmodi querimoniarum primordium instituere, Laym. l. 3. t. 4. c. 12. n. 17.* Et idem est de legato, quod est donatio quædam à defuncto relicta, ab hærede præstanda, *Instit. De legatis §. 1. Nec refert, quòd non legasset, si hoc vel illud prævidisset, nam hoc non obstante legavit absolute, nec voluntas illa nunc revocari potest: quando autem est locus revocationi secundum Legem, Generaliter, adhuc requiritur sententia Judicis, nam Lex dicit, Ex his enim tantummodo*
causis,

causis, si fuerint in iudicium dilucidis argumentis cognitionaliter approbatæ, etiam donationes in eos factas everti concedimus.

§. 4. Si donatarius, qui fuit ingratus, obierit 802 ante revocationem, hæredes ingrati non tenentur restituere rem donatam, quia jus repetendi oritur ex crimine donatarii velut in pœnam contra personam ipsam ingrati, *Castrop. t. 32. d. 2. p. 31. §. 4. n. 6. Haun. n. 265* contra *Mol.*, si tamen res necdum esset tradita, posset excipi contra hæredes ingrati donatarii, *Castrop. n. 7. cum aliis.*

§. 5. Quamvis res bonâ fide fuerit consumpta, donatarius ingratus tenebitur restituere, quantum ex illa factus fuerit ditior, *Haun. n. 269.* 803

§. 6. Donatio non potest revocari, nequidem ob graviores causas, quàm quæ exprimuntur in jure, *Mol. Lug. Onn. d. 30. n. 174.* & alii cum *Haun. n. 264.* contra *Gomez, Clarum* & multos Juristas, Ratio est, quia cum lex sit positiva ac pœnalis, & tantum dicat in his casibus concedi revocationem, extendi non debet ad alios, secundum regulam communem, quod in pœnalibus non valeat extensio ad casus similes. Causæ autem in jure expressæ sunt hæ, 1. Si donatorem atroci injuria seu verbali seu reali affecerit. 2. Si manus impias intulerit donatori. 3. Si notabile damnum in bonis fortunæ illi fecerit. 4. Si vitæ periculum causaverit, etiamsi mors non sequatur. 5. Si nolit implere gravamina imposita in donatione sub tali modo adjecto facta; hinc quamvis donatarius negaret alimenta donatori inopi, *Haun. n. 268.* putat non posse revocari. Vide *Onn. totâf. 11.* 804

§. 7. Mater jure novo tantum potest in his 805
casu-

casibus revocare donationem filio ingrato factam, 1. Si filius vitæ Matris insidietur. 2. Si manus impias in eam intulerit. 3. Si totius substantiæ molitus sit jacturam, *Novell. 22. cap. 35.* De revocatione donationis. Videri possunt plura apud *Onn.*, S. 12. ob supernascentiam liberorum: S. 13. ob inofficiositatem ratione legitima: S. 14. ob defraudationem creditorum.

306 *Q. 127. Quid præterea statuunt jura circa donationes. R. Seqq. §. 1.* Donatio inter Conjuges vivos pura & merè liberalis, aut inter sponfos, & relata ad tempus Matrimonii; item donatio Patris facta filio legitimo non emancipato, regulariter non statim firma est, sed ad donantis arbitrium revocabilis, nisi firmetur juramento aut morte donantis, ita cum aliis *Haun. t. 9. à n. 175. & à n. 233.* Si tamen donarentur reciproca æquivalentia, valerent illæ donationes, *Haun. à n. 198.* Item valet, si sit remuneratoria, *Haun. à n. 201.* Qualis censetur, si maritus senex donet uxori, aut ignobilis nobili, *Haun. n. 207.* Idem est de donatione, quæ fit ob causam, tum enim non est pura; item de donatione relata ad tempus soluti Matrimonii, *Haun. n. 212.* Imò quavis esset pura, si tamen ex revocatione sequeretur discordiæ conjugum vel amicorum, *Don. Caram. & Burgh. cent. 3. cas. 90.* dicunt esse irrevocabilem; debet autem in omnibus his casibus res aliquo modo fuisse tradita, ut donatio valeat secutâ morte donantis, *Haun. n. 221.* Quod si sint donationes Matris, Avi & Avix maternæ, jura eas non irritant, uti nec Patris factas illegitimo, *Tamb. l. 5. c. 4. §. 2. n. 2.*

307 §. 2. Donatio Patris facta filio in causa necessa-

cessaria præterquam ad alimenta censetur co-
acta, nisi Pater aliter expresserit, uti si Pater dedit
aliquid filio, ut à carcere liberaretur, in quem ob
delictum coniectus erat, hinc mortuo Patre te-
nebitur filius hoc donatum conferre cum cæte-
ris ad divisionem: Non tenetur tamen, si Pater
expresserit nolle conferri, aut si prudenter possit
judicari dedisse liberaliter, *Tamb. n. 4.*, inferens
ea, quæ Pater dat in dotem, ob nuptias, ob Ordines,
pro ingressu in Religionem, esse mortuo
Patre conferenda in divisionem cum Fratribus,
non item quæ dat pro solenni convivio in nup-
tius, in prima Missa, in ingressu Religionis; *Barbosa*
tamen aliique apud *Dian. p. 9. t. 8. R. 24.* dicunt
data ob Matrimonium vel ad Ordines referri ad
alimenta, & non esse conferenda in divisionem.

§. 3. Non obstante Bullâ *Clementis VIII.* 808
confirmata ab *Urbano VIII.*, prohibente dona-
tiones fieri à Religiosis, possunt tam Superiores
quàm subditi cum Superiorum venia ex justa
causa, ob solam utilitatem Ordinis, aut ne in-
curratur aliqua offensa vel averfio, aut si ita dece-
at & conveniat, facere donationes moderatas
aut convivia, *Mol. Vad. Less. in auct. v. Religiosus.*
cas. 5. Haun. à n. 254. Ratio est, quia causa fina-
lis prohibitionis fuit impedire dissipationem
bonorum, & ambitionem in casibus particulari-
bus, ergo si largiendo non dissipentur bona Re-
ligionis, nec sit occasio ambitionis per tale do-
num, nil agitur contra Bullas: Hinc maximè li-
cerent, si fierent titulo gratitudinis aut remunc-
rationis, cum hæ non sint propriè donationes,
Lugo d. 23. n. 141. Addit *Less. supra*, si quis edat
librum, posse aliqua exemplaria donare amicis,

alioquin habebitur rusticus vel fordidus vel superbus: Item licere donare ad conciliandos Monasterio vel Ordini animos: Item ad pertrahendum aliquem ad fidem vel ad avertendum à flagitiis: Item quantumcunque multum in elemosynam, quia elemosynæ non veniunt hic nomine munerum; uti nec quæ dantur Officialibus aut Quæstoribus quasi ad redimendam vexam, *Less. supra*: Item licitum est dare ex sola benevolentia res non excedentes pretium duorum aureorum. Quòd si Religiosus dissipans vel ambitiosus donaret duos aureos vel aliquid æquivalens, etiam sine venia Superioris, peccaret quidem graviter contra paupertatem, sed non incideret in pœnas Bullæ, uti respondit *Clemens VIII. restè Haun. n. 249.*, duo enim aurei in Jure censentur quid modicum in ordine ad tales pœnas incurrendas. De conviviiis autem specialiter videri potest *Gob. in Quin. t. 5. c. 26. n. 42.* De cetero etiam Abbates donare prohibentur, etiam ex redditibus mensalibus, industrialibus aut deputatis pro recreatione: neque in lusum exponere possunt magnas summas, cum sint Religiosi paupertatem professi, non Domini talium pecuniarum, quæ manent sub dominio Ordinis vel Monasterii. Etiam falsa est persuasio, quòd Rectores in Societate JESU possint donare summam 10. Imperialium. Quantum autem sine peccato liceat huic aut isti Superiori vel Subdito, pendet à consuetudine approbata, & modo, quo in quovis Ordine receptæ sunt Bullæ *Clem. & Urban.*

309

§. 4. Quid in jure intelligatur nomine solidi, variæ sunt sententiæ apud *Haun. n. 192.* *We-semb.*

semb. putat singulos solidos facere ducatum hungaricum, in Camera autem imperiali, adeoque nunc in Germania 500. solidi faciunt 1200. Imperiales, supra quos si quis liberaliter unâ vice donet, donatio est invalida, ut habet *Busenb.* supra: multas tamen exceptiones affert *Onn. d. 30. S. 6.*, addens valere jure naturali, adeoque firmari juramento.

§. 5. Circa donationem coloratam, quâ quis 810
vendit debitum minori pretio, v. g. debitum
1000. pro 500., vide, quæ addemus n. 990.

Q. 128. Quid addendum sit circa donationes fa- 811
ctas Ecclesiæ vel ad pias causas. R. Seqq. §. 1. Docent
AA communiter, inter quos *Mol. Covarr. Pa-*
norm. Bald. Fas. Bartol. Less. Fagund. Lugo, Onn. n.
84. alique cum *Carden.* in 1. crisi d. 21. n. 5. do-
nationem omnium bonorum factam Ecclesiæ
vel causæ piæ esse licitam & validam, quamvis
jus civile resistat, eò quòd talis donatio reddat
impotentem testamenti, quod jus civile repro-
bat, L. *Stipulatio hoc modo*, ff. *De verb. oblig.*, sed
hoc jus non potest disponere in præjudicium
causæ piæ, uti latè probat *Carden.* à n. 49. & plu-
ribus à n. 159., Juri autem naturali non repu-
gnat talis donatio, imò maximè est conformis
consilio Christi.

§. 2. Non obstat jus ullum civile, quominus 812
Pater possit etiam in præjudicium legitimæ filio-
rum facere eleemosynas vel sumptus in favorem
causæ piæ, & quamvis Juristæ communiter cum
Gutt. Baeza, Sanch. & aliis probabiliter dicant
Patrem non posse insumere ultra quintam par-
tem bonorum in præjudicium legitimæ filio-
rum; item quamvis *Mol. Less. Sanch.* & alii 42.

AA. apud *Carden.* n. 57. etiam probabiliter dicant filium profitentem in Religione non posse relinquere bona sua Monasterio in præjudicium legitimæ Parentum sed debere hanc ipsis competentem relinquere, tamen *Lop. Rodriq. Nav. Vega, Cord.* aliique cum *Carden.* putant sententias oppositas esse probabiliores, dicuntque Patrem infumere posse magnas quantitates in elemosinas & opera pia etiam in præjudicium legitimæ filiorum; in quantum hæc dicit excessum supra alimenta jure naturæ debita; quòd magis valet de legitima à filiis relinquenda Parentibus, probatque hæc fusè *Carden.* à n. 80. 1. Autoritate SS. PP. 2. Ex lege & consiliis Evangelicis. 3. Ex eo, quia sic non minuitur legitima, quia ad legitimam non spectant, nisi necessaria ad alimenta & relicta post prudentem dispositionem factam. 4. Quia jus civile nil disponit aut disponere potest in præjudicium causæ piæ; confirmatque pluribus argumentis à n. 185., & objectionibus respondet à n. 201.

§. 3. Pro dispositionibus quibuscunque ad pias causas, ut nempe ampla sit earum interpretatio, & sine diminutione persolvantur, videri potest *Tiraq.* de privilegiis piæ causæ, ubi inter cætera citatis legibus & Authoribus docet sequentia, 1. Privilegia piæ causæ latissimè sunt exponenda & tanquam favorabilia extenduntur, privil. 162. 2. In dispositis ad pias causas servandum est jus canonicum, ita statuente etiam civili jure, privil. 163., unde in piis causis habenda est ratio naturalis tantum & divini Juris, privil. 164., sic licet feudum de jure civili alienari non possit, tamen hoc non procedit de jure

cano-

canonico, sed alienari potest in piam causam, privil. 104. 3. In dubius semper favendum est piæ causæ, nam licet aliàs, quando jura partium sunt obscura, favendum sit reo potius quàm actori, fallit tamen in pia causa, in qua, si æquales sint utrimque probationes, semper pro pia causa judicandum est, etiamsi sustineat partes actoris, privil. 146. Vide plura toto illo tractatu. Item dicenda à n. 1130. Circa acceptationem autem dispositionis ad piam causam, videri potest idem *Tiraq.* privil. 115. & quæ diximus n. 788. & 791.

D V B I V M IV.

Quid sit donatio mortis causâ, & an possit revocari: quomodo, & quibus competat.

Resp. I. Donatio mortis causâ, quâ quis sic⁸¹⁴ donat, ut velit rem esse alterius primùm post suam mortem; ut si dicas, do tibi hoc post mortem meam, vel cùm moriar, vel quia timeo me nunc moriturum; revocari potest etiam tribus casibus his:

I. Si donatorem pœniteat, five expressè, five implicite; ut si rem illam donet alteri. *Less. l. 2. c. 18. d. 14.*

II. Si dedit intuitu alicujus instantis periculi, ex quo metuit mortem, hoc ipso, quo periculum evasit, censetur tacite revocata donatio; ut si quis det in gravi morbo, vel instante prælio, *Bon. to. 2. de contr. d. 3. q. 13. p. ult. n. 20.*

III. Si donatarius moriatur ante donatorem, ipso jure revocata est: ut etiam accidit in testamentis & legatis: secus est in promissione & donatione inter vivos, quæ transit ad hæredes.